

Sondaj¹ privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației, februarie 2014

Sintează

Standardele de creditare au fost menținute constante în T4/2013, atât în cazul companiilor, cât și al populației. Cererea de credite din partea companiilor, precum și a populației pentru credite de consum s-a majorat, în timp ce în cazul creditelor imobiliare nu a cunoscut modificări semnificative. Pe termen scurt (T1/2014), băncile prognozează o cerere de finanțare în scădere din partea companiilor și stabilizarea cererii din partea populației, indiferent de destinația creditului (ipotecar sau consum).

Tabel 1. Sinteza opiniilor băncilor referitoare la evoluția ofertei și a cererii de credite

Segment creditare		Ofertă		Cerere	
		T4/2013	T1/2014(așteptări)	T4/2013	T1/2014(așteptări)
Populație	Imobiliare	→	→	→	→
	Consum	→	↑	↑	→
Companii, total		→	→	↑	↓

Notă: Pentru oferta de creditare, săgeata în *sus/jos/orizontal* indică o *relaxare/înăsprire/menținere constantă* a standardelor de creditare. Pentru cererea de credite, săgeata în *sus/jos/orizontal* indică *avansul/contractia/menținerea constantă* a cererii, conform opiniei băncilor (referitoare la ultimele trei luni, respectiv așteptările privind următoarele trei luni). Culoarea *albastră* indică modificări de amploare marginală, iar culoarea *roșie* de amplitudine moderată sau mare.

A. Sectorul companiilor nefinanciare

- **Standardele de creditare** s-au menținut constante în T4/2013, putând semnala încheierea ciclului înăsprișilor care a început în prima parte a anului 2013. Instituțiile de credit anticipează că în T1/2014 nu vor avea loc modificări notabile ale standardelor de creditare, indiferent de tipul creditului.
- **Termenii creditării** s-au menținut în mare parte neschimbați în T4/2013, excepție făcând *spread*-ul ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M, care a fost relaxat moderat.
- **Cererea de credite** a înregistrat o creștere moderată în T4/2013 la nivel agregat, pe fondul avansului cererii de credite din partea companiilor mari (corporații), indiferent de maturitate. Instituțiile de credit anticipează pentru T1/2014 o reducere semnificativă a cererii de credite la nivel agregat.

¹A se vedea Anexa și notele metodologice pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia folosite în sondaj. <http://www.bnro.ro/Anexe--6352.aspx>

- **Riscurile asociate companiilor**, conform percepției băncilor, au crescut în T4/2013 pentru majoritatea sectoarelor de activitate. În opinia instituțiilor de credit, riscul de creditare asociat companiilor clasificate după mărimea acestora este în creștere, cu excepția corporațiilor, pentru care acesta s-a menținut neschimbat.

B. Sectorul populației

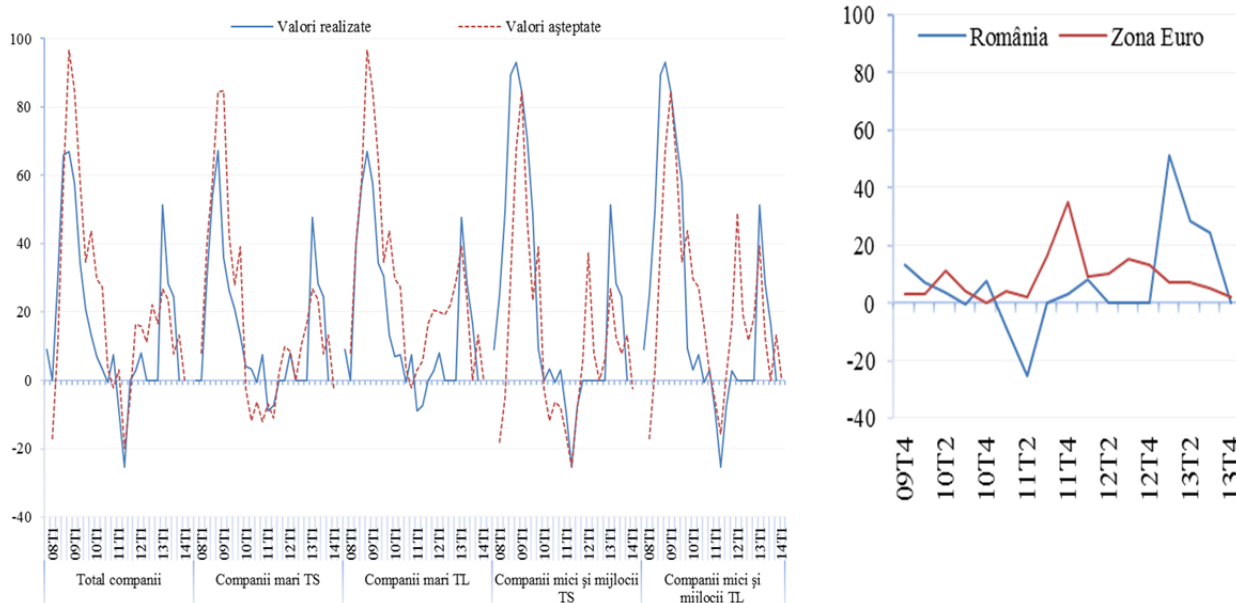
- **Standardele de creditare** au rămas neschimbate în T4/2013, atât în cazul creditelor ipotecare, cât și al celor de consum. Pe termen scurt (T1/2014), băncile anticipează menținerea constantă a standardelor creditării imobiliare și o relaxare a condițiilor de creditare pe segmentul creditelor de consum.
- **Termenii creditării** au înregistrat o relaxare în T4/2013, manifestată prin reducerea *spread*-ului ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M și a costurilor creditării, altele decât dobânzile, indiferent de tipul creditului.
- **Cererea de credite** s-a menținut constantă în cazul creditelor pentru achiziția de locuințe și terenuri și s-a majorat considerabil pe segmentul creditelor de consum. Pentru T1/2014, băncile prognozează o cerere de credite constantă, atât pentru creditele imobiliare, cât și pentru creditele de consum.

A. Creditarea companiilor nefinanciare

1. Standardele de creditare

La nivel agregat, ciclul de înăsprirea standardelor de creditare este posibil să se fi încheiat în T4/2013. Aceste standarde s-au menținut constante în perioada analizată, contrar așteptărilor formulate anterior de către bănci, care prognozaau continuarea tendinței de înăsprire. Instituțiile de credit se așteaptă ca în T1/2014 standardele de creditare să rămână neschimbate (Grafic 1).

Grafic 1- Modificări ale standardelor de creditare (procent net (%))

Sursa: BCE, *The Euro Area Bank Lending Survey*, februarie 2014

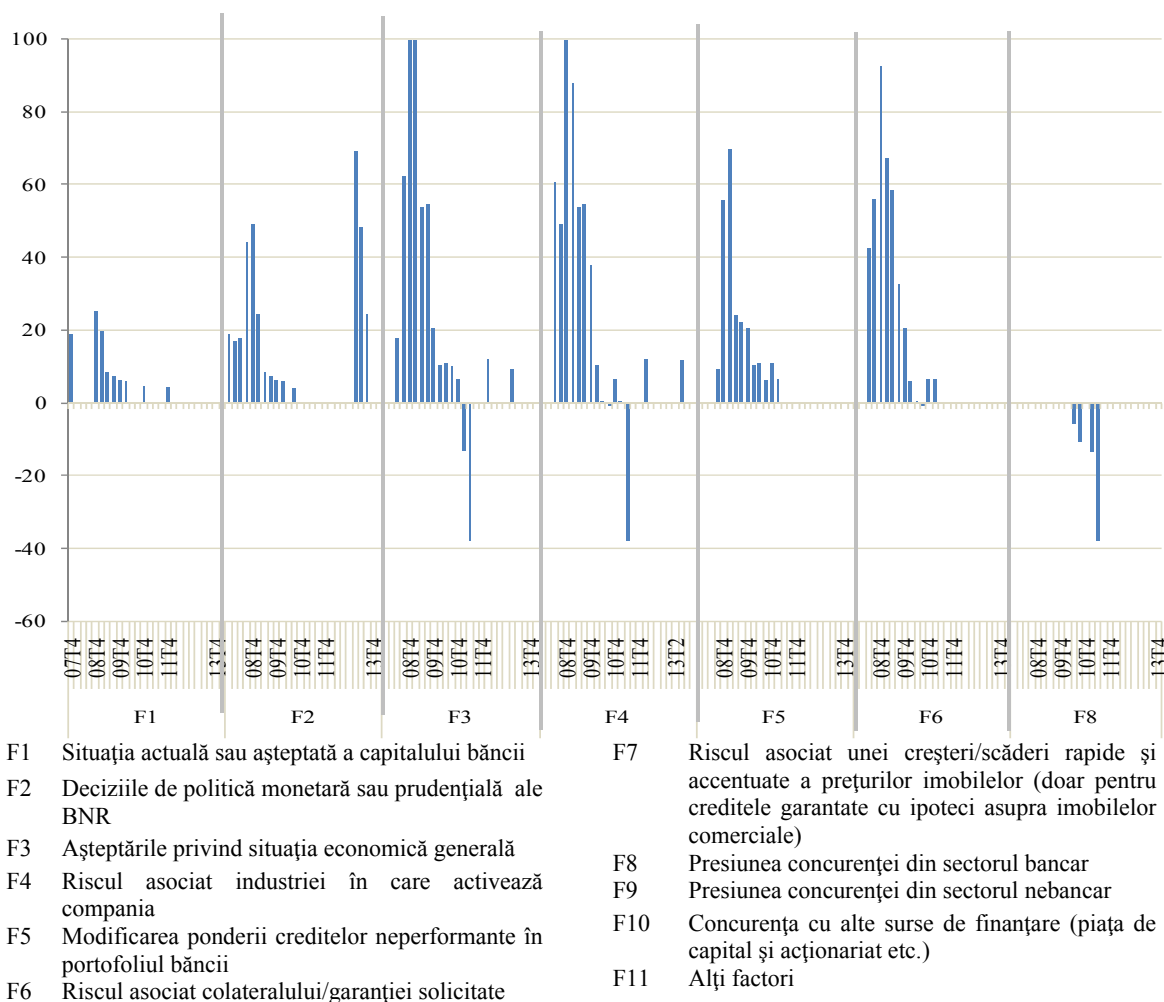
Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
- valorile așteptate privesc atât standardele de creditare, cât și termenii creditării

În structură, standardele de creditare au rămas nemodificate indiferent de dimensiunea companiei debitoare sau de maturitatea creditului (termen scurt sau termen mediu și lung), iar băncile anticipează că în T1/2014 standardele de creditare vor rămâne de asemenea neschimbate.

Spre comparație, în T4/2013, instituțiile de credit din zona euro au continuat să înăsprească standardele creditării companiilor nefinanciare, observându-se însă o scădere a ritmului de înăsprire (în procent net de 2 la sută, comparativ cu 5 la sută în trimestrul anterior). Riscul asociat sectorului de activitate al companiei a fost principalul factor care a condus la continuarea tendinței de înăsprire. Pentru T1/2014, instituțiile de credit din zona euro anticipează menținerea neschimbată a standardelor de creditare.

În opinia băncilor autohtone, în T4/2013, factorii care au stat la baza deciziilor acestora de modificare a standardelor de creditare s-au menținut constanți (Grafic 2).

Grafic 2- Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
 - factorii F7, F9, F10 și F11 nu au suferit schimbări

A2. Termenii creditării

În T4/2013, instituțiile de credit nu au modificat termenii creditării, cu excepția diminuării *spread*-ului ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M (Grafic 3).

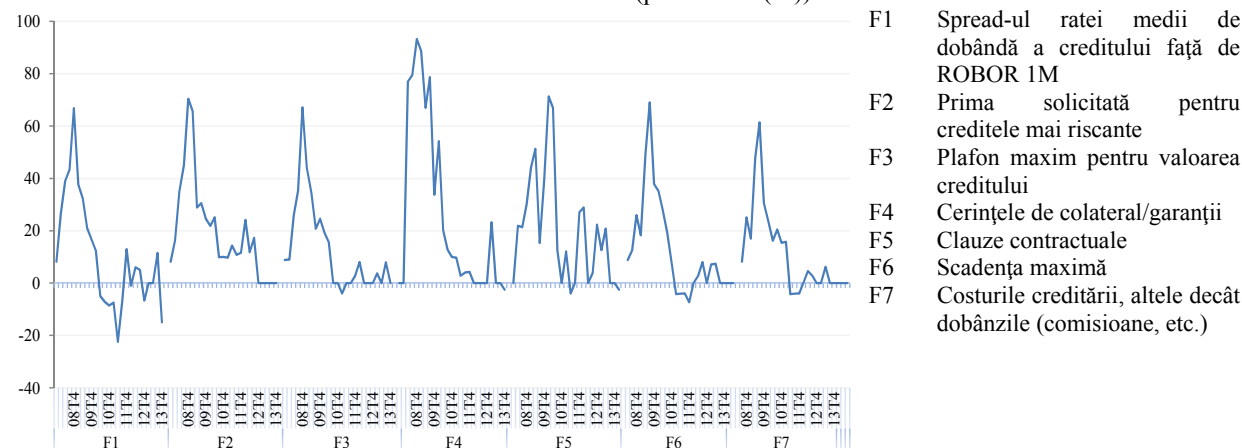
Nivelul LTV² (*loan to value*) pentru creditele garantate exclusiv cu ipotechi aflate în portofoliu la T4/2013 a înregistrat o creștere (la 96 la sută, de la 93 la sută în T3/2013), un aport semnificativ la această evoluție avându-l, cel mai probabil, reevaluarea garanțiilor. În cazul creditelor nou

² Datele referitoare la nivelul LTV trebuie interpretate cu prudență, având în vedere eșantionul posibil mai redus de credite garantate exclusiv cu active imobiliare pentru care este calculat acest indicator.

acordate în T4/2013 s-a consemnat o scădere a nivelului LTV, la circa 66 la sută (comparativ cu 75 la sută anterior).

Instituțiile de credit au estimat un nivel al pierderii în caz de nerambursare (LGD³) aferentă creditelor care au intrat în starea de nerambursare⁴ în T4/2013 de circa 50 la sută.

Grafic 3- Modificarea termenilor contractelor de creditare (procent net(%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor de creditare

A3. Cererea de credite

La nivel agregat, în T4/2013, s-a consemnat o creștere moderată a cererii de credite din partea companiilor nefinanciare, pe fondul avansului cererii de credite din partea firmelor de mari dimensiuni (corporații), indiferent de maturitate. Cererea de credite din partea IMM s-a menținut neschimbată, Grafic 4. Pentru T1/2014, băncile preconizează o scădere de o amploare ridicată a cererii de finanțare la nivel agregat, pe fondul unei diminuări a cererii pentru majoritatea tipurilor de credite, cu excepția cererii de credite pe termen scurt din partea corporațiilor.

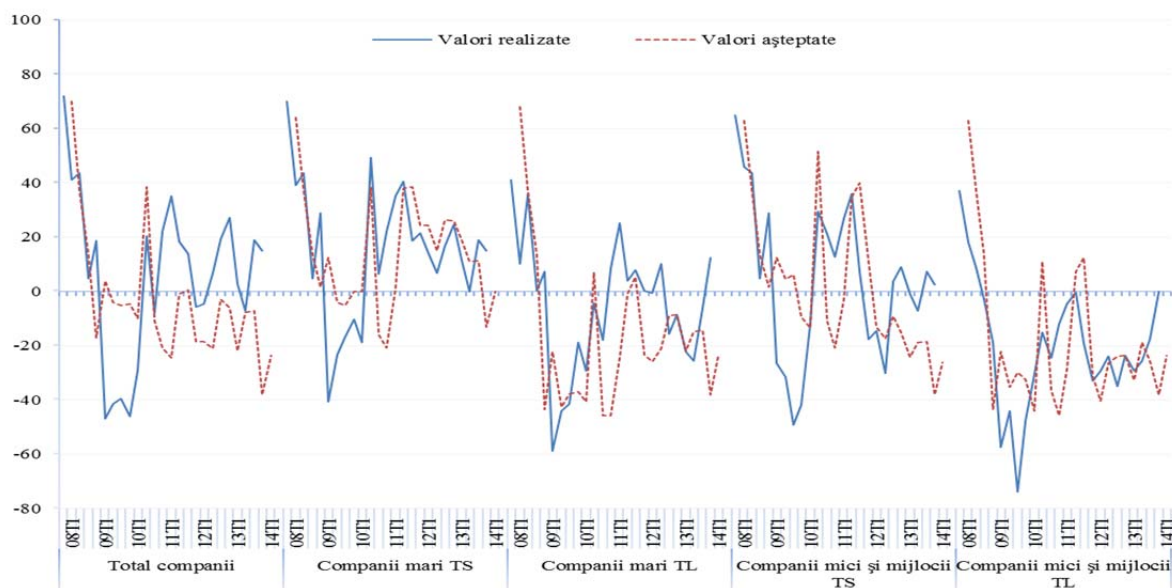
A4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare

Cu excepția sectorului energie, instituțiile de credit au perceput riscul asociat companiilor nefinanciare în funcție de sectorul în care activează ca fiind în creștere sau constant în T4/2013, comparativ cu T3/2013 (Grafic 5). În linie cu tendința din ultimii ani, sectorul imobiliar se menține cel mai riscant din perspectiva calității portofoliului de credite al băncilor.

³ Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației, trebuie interpretată cu prudență, având în vedere: (i) seria scurtă de date disponibile la bănci pentru a cuantifica acest indicator, (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD și (iii) problemele inerente primelor raportări ale indicatorului.

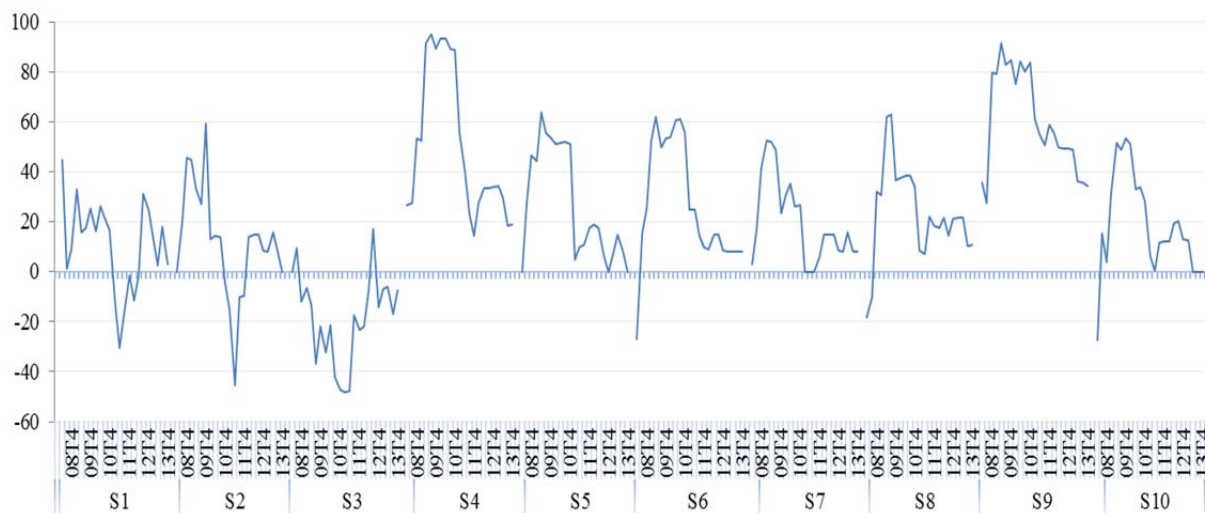
⁴ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

Grafic 4- Dinamica cererii de credite (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a cererii de credite

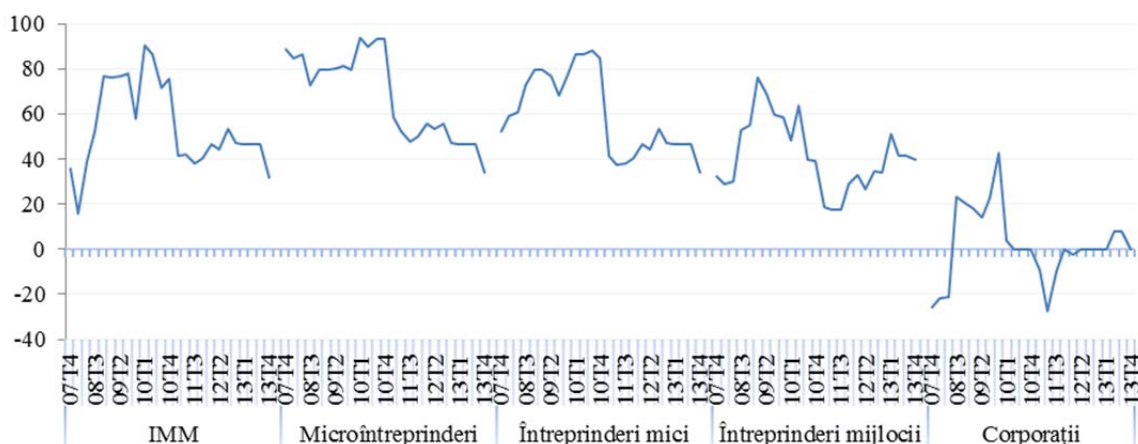
Grafic 5- Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate (procent net (%))

S1	Agricultură, piscicultură	S5	Comerț	S8	Intermediere financiară
S2	Industrie	S6	Turism	S9	Tranzacții imobiliare
S3	Energie	S7	Transport, comunicații, Poștă	S10	Alte servicii
S4	Construcții				

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a riscului de credit

Grafic 6- Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a riscului de credit

În funcție de dimensiunea companiei, în T4/2013, percepția băncilor cu privire la riscul de credit aferent companiilor nefinanciare a fost una relativ eterogenă. Băncile au considerat că riscul asociat IMM și-a continuat creșterea, însă cu un ritm mixt (mai scăzut pentru microîntreprinderi și întreprinderi mici, mai ridicat pentru companiile de talie mijlocie), Grafic 6. Riscul aferent creditării corporațiilor a fost perceput de către bănci ca rămânând nemodificat.

B. Creditarea populației

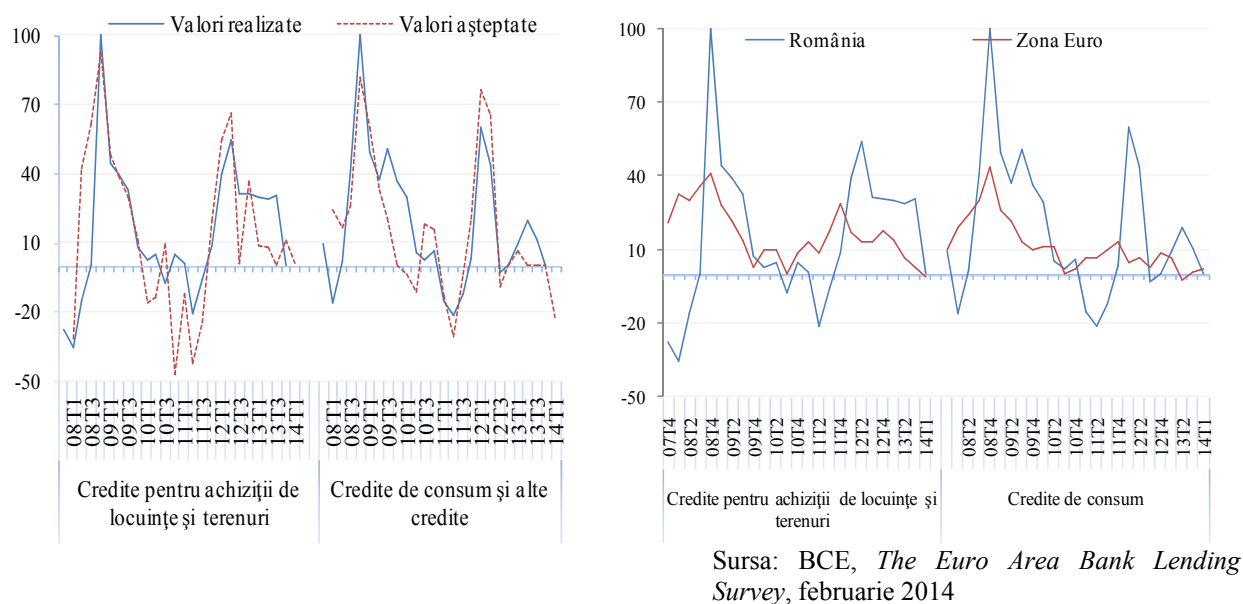
B1. Standardele de creditare

În T4/2013, standardele de creditare au fost menținute constante pentru creditele ipotecare, pentru prima dată după doi ani în care băncile au apelat la înăsprirea pe acest segment (Grafic 7). O situație similară s-a înregistrat și în cazul creditelor de consum, întrerupându-se ciclul înăsprirelor manifestat de la începutul anului 2013.

Spre comparație, instituțiile de credit din zona euro au relaxat marginal condițiile de creditare în cazul creditelor imobiliare, în timp ce pe segmentul creditelor de consum, au apelat la înăsprirea acestora (cu o intensitate redusă, similară trimestrului precedent). Pe termen scurt, băncile din zona euro așteaptă o relaxare a standardelor de creditare, indiferent de tipul creditului.

Pentru T1/2014, instituțiile de credit autohtone prognozează că nu vor opera modificări asupra standardelor creditării imobiliare, în timp ce pe segmentul creditului de consum se anticipează o relaxare a standardelor, pentru prima dată în ultimul an și jumătate.

Grafic 7 - Modificarea standardelor de creditare a populației (procent net (%))

Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
 - valorile așteptate privesc atât standardele, cât și termenii creditării

B2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)

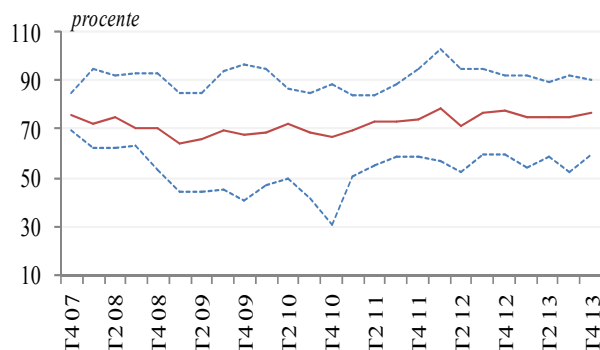
Factorii care stau la baza modificării standardelor creditelor pentru achiziția de terenuri și locuințe nu au cunoscut modificări în T4/2013, Grafic 8.

(i) Termenii creditării

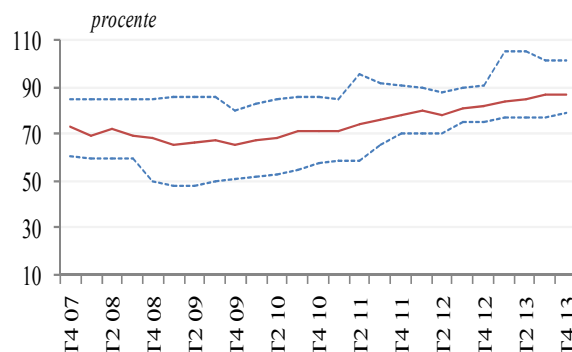
În T4/2013, băncile au relaxat o parte din termenii creditelor imobiliare, cu precădere prin diminuarea *spread*-ului ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M și a costurilor creditării, altele decât dobânzile, Grafic 9. Ceilalți termeni ai creditării au rămas constanți.

În același timp, instituțiile de credit au raportat în T4/2013 o valoare medie a LTV (*loan to value*) pentru creditele nou acordate în ultimele 3 luni în creștere ușoară comparativ cu trimestrul precedent, la aproximativ 77 la sută (de la 75 la sută în T3/2013, Grafic 10). Pe de altă parte, la nivelul stocului total de credite imobiliare, valoarea medie a LTV a rămas relativ neschimbată, la circa 87 la sută (Grafic 11).

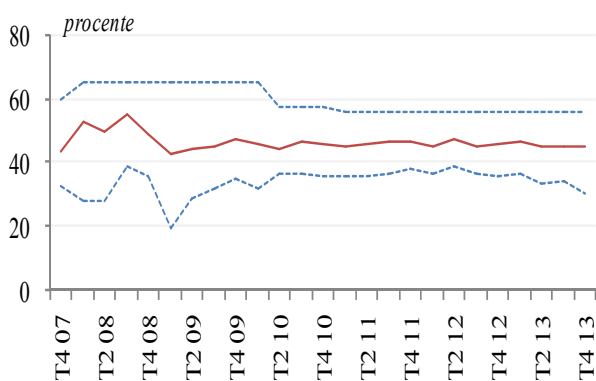
Grafic 10 – LTV - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou acordate în trimestrul analizat

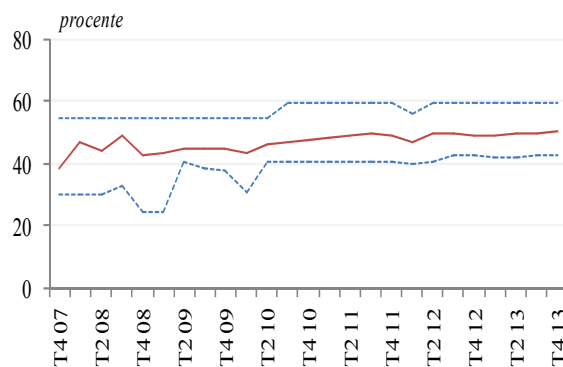
Grafic 11 – LTV - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

Grafic 12 – Grad de îndatorare - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou acordate în trimestrul analizat

Grafic 13 – Grad de îndatorare - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

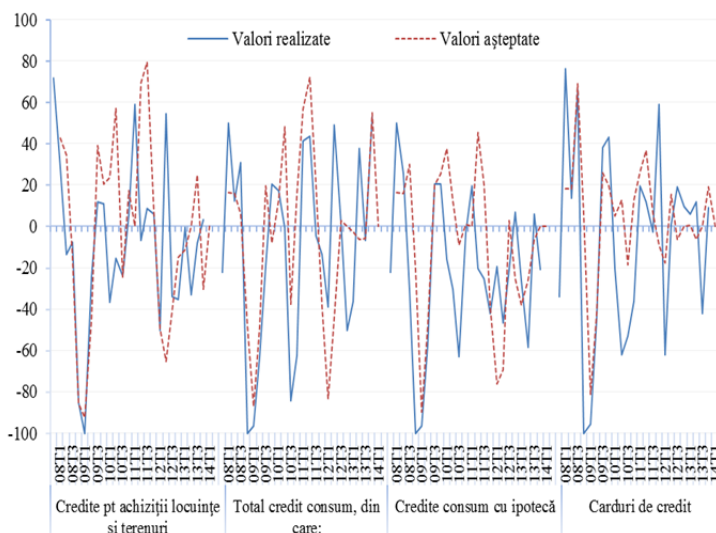

(ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor la locuințe

Conform instituțiilor de credit, cererea de credite imobiliare s-a menținut constantă în T4/2013 (Grafic 14). Pentru perioada următoare (T1/2014), băncile anticipează stabilizarea cererii pe acest segment.

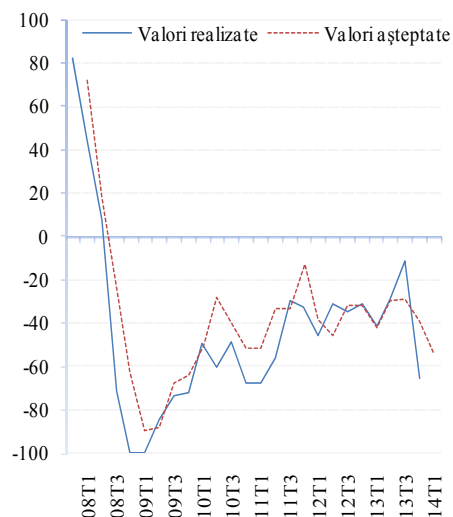
În opinia băncilor, prețul locuințelor și-a continuat tendința descendentă și în T4/2013 (Grafic 15). Instituțiile de credit se așteaptă ca această traiectorie să continue și în T1/2014 (în procent net de peste 50 la sută).

Grafic 14 – Modificarea cererii de credite (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a cererii de credite

Grafic 15 - Evoluția prețului locuințelor conform aprecierii băncilor (procent net %)

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o majorare a prețului locuințelor

B3. Aspecte specifice creditului de consum

În T4/2013, băncile au menținut neschimbate standardele aferente creditelor de consum, factorii care stau la baza modificării acestora rămânând neschimbați față de perioada precedentă (Grafic 16).

(i) Termenii creditării

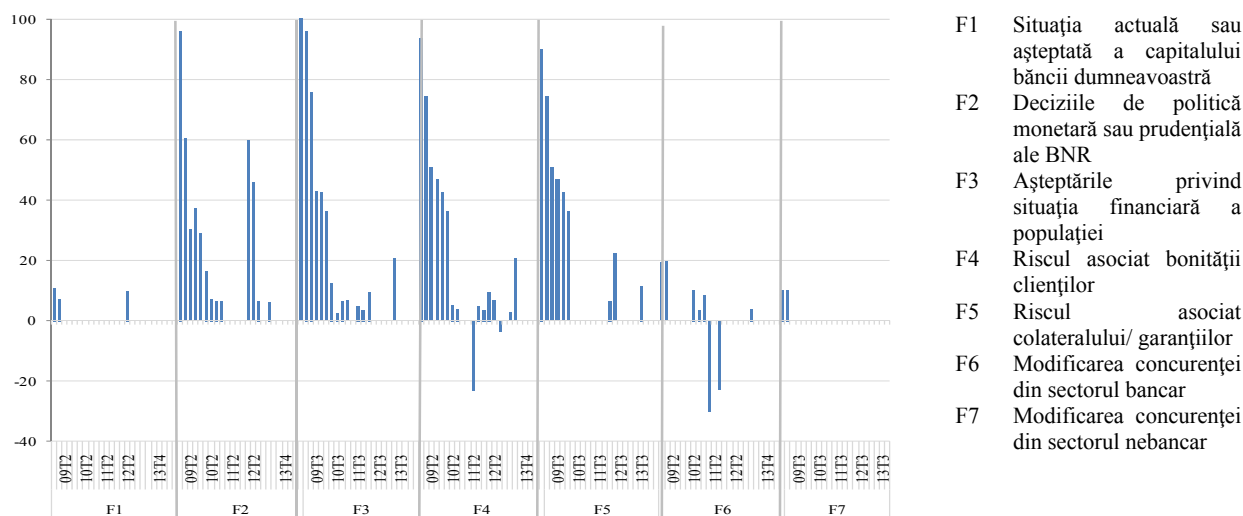
Instituțiile de credit au modificat, în sensul relaxării, termenii creditelor de consum, prin reducerea *spread*-ului ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M și a costurilor creditării, altele decât dobânzile (Grafic 17).

(ii) Evoluția cererii de credit de consum

Conform instituțiilor de credit, cererea pentru credite de consum s-a majorat în T4/2013. În structură, situația a fost mixtă: cererea de carduri de credit a fost în creștere comparativ cu trimestrul precedent, în timp ce pe segmentul creditelor garantate cu ipotecă, s-a înregistrat o contracție a cererii de credite noi (Grafic 14).

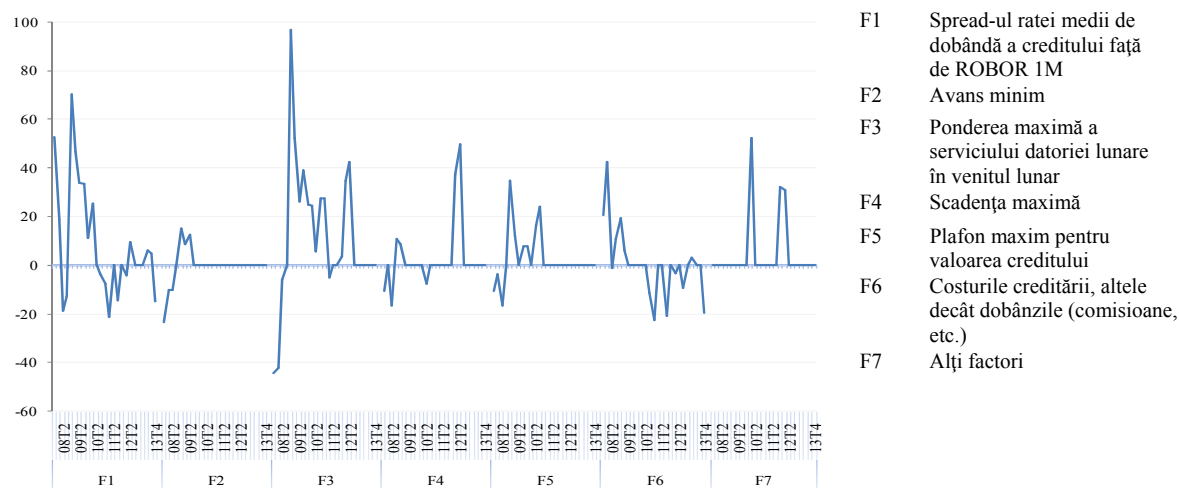
Pentru trimestrul următor (T1/2014), băncile așteaptă stabilizarea cererii de consum, atât la nivel agregat, cât și în structură.

Grafic 16 - Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înaprire a standardelor de creditare

Grafic 17 - Termenii creditului de consum (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înaprire a standardelor de creditare

(iii) Pierderea în caz de nerambursare (LGD)⁵

La nivel agregat, pierderea medie în caz de nerambursare (LGD) pentru creditele populației intrate în starea de nerambursare⁶ în T4/2013 s-a situat în jurul valorii de 45 la sută. LGD pentru creditele de consum negarantate cu ipotecă și pentru cardurile de credit s-a menținut la cele mai

⁵Informația despre LGD trebuie interpretată cu prudență, având în vedere: (i) seria scurtă de date disponibile la bănci pentru a cuantifica acest indicator, (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD și (iii) problemele inerente primelor rapoartări ale acestui indicator.

⁶ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

ridicate niveluri din cadrul portofoliului instituțiilor de credit (peste 60 la sută), în timp ce pentru creditele imobiliare și pentru cele de consum garantate cu ipotecă, LGD înregistrează valori de aproximativ 20, respectiv 30 la sută.

Anexă

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80 la sută din creditare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit),
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.),
- riscurilor asociate creditării,
- cererii de creditare,
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției imobiliare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva **procentului net**.

În cazul întrebărilor care se referă la *standardele de creditare*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăspriț standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la *cererea de credite*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni și așteptările privind următoarele trei luni.